

Ensemble Cristóbal de Morales:

Maria Pujades, soprano · **Eulàlia Fantova**, mezzosoprano · **Oriol Guimerà**, tenor
Ferran Mitjans, tenor · **Ferran Albrich**, baríton · **Juan de la Rubia**, orgue
Pere Lluís Biosca, direcció

INTROIT**GIOVANNI PIERLUIGI DA PALESTRINA** (1525-1595)*Nigra sum sed formosa***CRISTÓBAL DE MORALES** (1500-1553)*Missa Ave Maris Stella*

Kyrie
Gloria
Credo

OFERTORI**JOSQUIN DESPREZ** (1440-1521)*Ave Maria***CRISTÓBAL DE MORALES***Missa Ave Maris Stella*

Sanctus
Benedictus
Agnus Dei

COMUNIÓ**CRISTÓBAL DE MORALES***O Sacrum Convivium*

Missa oficiada per mossèn Santiago Bueno, degà de la Catedral de Barcelona

Activitat coorganitzada amb l'Arxiu Parroquial de Santa Maria del Pi.

Trànsits està organitzat pel Museu de la Música i amb l'Oficina d'Afers Religiosos.

La *Missa Ave maris stella* de Cristòbal de Morales: escoltar el passat en el present

En el cor del repertori polifònic renaixentista s'alça la figura de Cristòbal de Morales, un dels màxims exponents de l'escola musical espanyola del segle XVI. La seva *Missa Ave maris stella*, basada en l'himne marian que porta el mateix nom, constitueix un exemple sublim de com la polifonia podia entrellaçar-se, en l'àmbit litúrgic, amb la tradició gregoriana i el gust musical de l'època, assolint cims de profunditat artística i espiritual que continuen emocionant en l'actualitat.

El recurs a compondre una missa utilitzant com a material base una melodia procedent del repertori monòdic gregorià és una tècnica que es remunta aproximadament al segle XIV i que, fins i tot en el segle XVI, no havia esgotat encara tot el seu potencial de desenvolupament. En particular, és llarga la llista de compositors que van emprendre la tasca de crear una missa sobre aquest himne marian.

La *Missa Ave maris stella* de Cristòbal de Morales representa una obra mestra de la polifonia renaixentista signada per un compositor espanyol: composta per a cinc veus, aquesta missa reflecteix l'habilitat de Morales per fusionar la tradició del cant pla amb tècniques contrapuntístiques de gran sofisticació.

Els artificis contrapuntístics emprats per Morales són nombrosos i l'habilitat en el maneig de la melodia gregoriana és notable. Aquesta es reconeix tant a través de cites literals de la frase inicial de l'himne al principi de tots els moviments principals i de la majoria dels moviments subsidiaris de la missa (el que resulta fàcilment identificable, tant per als coneixedors del cant gregorià de l'època com per a l'oient actual), com a través de la seva inserció en cànons confiats a les veus internes o de la seva descomposició i reconstrucció de manera original. No obstant això, la melodia mai no és presentada en la seva linealitat i simplicitat originals. En termes generals, la *Missa Ave maris stella* de Morales es pot considerar una sèrie de variacions sobre l'himne, el que evidencia una notable mestria tècnica.

L'escolta de la *Missa Ave maris stella* avui ens obre una porta a l'experiència espiritual dels contemporanis de Morales. La complexitat i la bellesa de la polifonia de Morales continuen inspirant i elevant l'esperit, convidant l'oient modern a una profunda contemplació del sagrat a través de l'art musical. Cada secció de la missa està construïda amb una mestria tal que equilibra la complexitat contrapuntística amb la claredat formal. L'himne marian que serveix de base està constantment present, recordant a l'oient la centralitat del missatge marian i la seva intercessió en el misteri de la salvació.

Avui dia, escoltar una missa polifònica com la de Morales, especialment quan és interpretada en el seu context litúrgic original, ens permet acostar-nos a l'experiència dels fidels del segle XVI. Si per a ells aquesta missa era part integral de la vida litúrgica i la seva execució fora d'un àmbit sagrat resultava impensable, per a nosaltres representa una oportunitat excepcional per submergir-nos en una estètica musical que, encara que pertany a un altre temps, continua ressonant amb profunditat espiritual. La bellesa de la polifonia renaixentista continua parlant-nos des d'un marc mental que ens resulta impossible reconstruir en la seva totalitat, amb una praxis vocal i instrumental que l'actual ciència de la interpretació històricament informada només pot aspirar a recrear. No es tracta de qüestions tècniques, de coneixements o d'història, sinó del bagatge experiencial d'emocions, sensacions, referències quotidianes, imatges, sons i olors, una superestructura que les fonts no poden transmetre'ns íntegrament. Com escriu Emma Dillon, escoltar en el passat i escoltar el passat són accions que poc tenen en comú. Escoltar a Morales avui significa confrontar-se amb el misteri de la fe i amb la recerca de sentit a través de l'art, però també permetre que les nostres ments albirin un món complex i llunyà que ja no ens pertany. Un pont entre passat i present que la interpretació que escoltarem avui, tot i els seus límits, ens convida a construir, reflexionant sobre el paper poderós, tot i que no universal, que la música sempre ha tingut i continua tenint en la societat.